

თენგიზ ხაჩიძის
ТЕНГИЗ ЦЕЦХЛАШВИЛИ

ახმედ ჯავად ახუნდ-ზადე
АХМЕД ДЖАВАД АХУНД-ЗАДЕ

კალმის უკვდავი რაინდი
БЕССМЕРТНЫЙ РЫЦАРЬ ПЕРА

თენგიზ ხაბუაძის
ТЕНГИЗ ЦЕЦХЛАШВИЛИ

ქალმის უკვდავი
ჩინილი
БЕССМЕРТНЫЙ РЫЦАРЬ
ПЕРА

ბათუმი
БАТУМИ
2012

ეს წინამდებარე ნაშრომი პოემის სახით ნაჩვენებია აზერბაიჯანის დიდ პოეტსა და საზოგადო მოღვაწეს – ასიმედ ჯაფარ ალევან ზადეს დაბადებიდან 120 წლისთავს ეძღვნება. მართალია მასში მისი შემოქმედება სრულყოფილად არაა ასახული, მაგრამ რაც მოაფარია იგი უკლწრველი გულითაა დაწერილი...

ყველასათვის ცნობილია, რომ 1997 წლის 26 თებერვალს ბათუმში დაარსდა ქართველთა და აზერბაიჯანელთა აჭარის საქველმოქმედო საზოგადოება. ეარ ამჟამ დარბაზის წევრი მის დაარსების დღიდან, ხოლო საზოგადოების თავმჯდომარე დაარსებიდან დღემდე ბატონი ვილადი ასუენდოვა, რომელიც ენერჯის არ იმურებს თავისი კომპეტენციის უარუღებში საქართველო-აზერბაიჯანის საზოგადოების ხორძალური ყვექციონირებისათვის, რაც ხელს უწყობს ამ ორი ქვეყნის ხალხთა ურთიერთდაახლოებას და მეგობრობის განმტკიცებას.

აგტორი.

რედაქტორი – **რეზო მხაზარო**

ქართველთა და აზერბაიჯანელთა
 აჭარის საქველმოქმედო
 საზოგადოების წევრი, აჭარის ა. რ.
 დამსახურებული იურისტი.

წიგნი გამოცემადა აგტორის ხასხრებით.

Общезвестное произведение, сложное в форме поэмы, посвящается 120-летию со дня рождения выдающегося азербайджанского поэта и общественного деятеля Ахмед Джавала Ахундзаде. Правда, здесь его творчество представлено не в полной мере, но, что главное, писалось от всей души и чистого сердца...

Общезвестно, что 26 февраля 1997 года в Баку было учреждено грузино-азербайджанское благотворительное общество Аджарин. Со дня основания я являюсь членом этого общества, а его бессменным президентом по сегодняшний день господин Видаян Ахундов, который не жалеет сил и энергии, в меру своей компетенции, для нормального функционирования грузино-азербайджанского общества, что помогает сближению народов обеих стран и укреплению дружбы.

Автор,

Редактор – **Резо Мухтарин** член грузино-азербайджанского благотворительного общества Аджарин, заслуженный юрист Аджарин.

Книга выпущена на средства автора.

**ახმედ ჯაფად ახუნდ-ზადეს
დაბადების 120 წლისთავისადმი**

მეოცე საუკუნის ასურბაიჯანული პოეზიისა და ლიტერატურის თვალსაზრისით წარმომადგენელი ახმედ ჯაფად ახუნდ-ზადე 1892 წლის 5 მარტს დაიბადა ასურბაიჯანში, შამქორის რაიონის სეფველის დასახლებაში.

მამამისი მიიღო მუხამედ ალი თავისი დროის უკანაოდებულესი, მაღალინტელექტუალური სტელიოგენტი იყო. ახმედ ჯაფად ახუნდ-ზადემ დაწყებითი განათლება თავისი მშობლიური დასახლების მედრესეში მიიღო, დაქვრივებს შემდეგ დედამისი, რომელიც მეკედის გარდაცვალების გამო უსახსროდ დარჩა, ბავშვებითურთ ქალაქ განჯაში გადადის და ხალისების ფაბრიკაში ეწყობა სამუშაოდ, ახმედ ჯაფადი კი მუხეთთან

Личность

К 120 – летию со дня рождения

Ахмеда Джавада Ахунд-заде

Ахмед Джавад Ахунд-заде, выдающийся представитель азербайджанской поэзии и литературы XX века, родился 5 мая 1892 года в селении Сейфели Шамкирского района Азербайджана.

Отец моллы Мухаммед Али был одним из образованнейших, высокоинтеллектуальных интеллигентов того времени. Начальное образование Ахмед Джавад Ахунд-заде получил в медресе при мечети в родном селении. Мать, овдовев и лишившись после смерти мужа средств к существованию, переезжает с детьми в город Гянджу и устраивается на ковровую фабрику, а Ахмед Джавада устраивает в духовную семинарию при мечети «Шлах Аббаса». Зародившиеся в годы учебы в семинарии чувство любви к Родине, своему

არსებულ სახულიერო ხემსართა „შაბაბასში“ შეჰყავს სასწავლებლად. ხემსართაში სწავლის წლებში ჩანერგილი სამშობლოს, თავისი ხალხის ცნობიერებაში აღედგინა ისლამური პოზიცია და სწეობა, ხელს რიდი უწლიდა ახმედ ჯაყელს ფუნდამენტურად შეესწავლა სხვა ხალხთა ენები, ლიტერატურა, პოეზია და კულტურა. ახმედ ჯაყელმა 1912 წელს დაასრულა უმაღლესი სასწავლებელი და მასწავლებლის დიპლომი მიიღო.

ბაღკახეთის ომის დროს, რომელიც 1912 წელს დაიწყო, ახმედ ჯაყელი თურქების მხარეზე, კავკასიის სპეციალურ, ნებაყოფლობითი დივიზიის შემადგენლობაში იბრძოდა რუსების წინააღმდეგ. თურქულ პოსპიტლებში, რუსული იმპერიალიზმის წინააღმდეგ ბრძოლაში მიღებულ ჭრილობათა განკურნების შემდეგ, ახმედ ჯაყელი ბათუმში ჩამოდის, ქმნის და თვითონვე უდგება სათავეში საქველმოქმედო საზოგადოებას, რომელიც ეხმარებოდა ინვალიდებს, ომში მარჩენალდაკარგულ

народу, турецким корням, желание восстано-
вить в сознании народа основы пози-
ции и нравственность ислама, ни в какой
мере не препятствовали Ахмед Джаваду
фундаментально изучать языки, литерату-
ру, поэзию и культуру других народов. В
1912 году, завершив высшее образование,
Ахмед Джавад получил диплом препода-
вателя.

Во время Балканской войны, начавшей-
ся в 1912 году, Ахмед Джавад в составе
специальной Кавказской добровольческой
дивизии, принимал участие на стороне тур-
ецкой армии против Российских войск.
Залечив в госпиталях Турции раны, полу-
ченные в боях с русским империализмом,
Ахмед Джавад прибыл в город Батуми,
создал и возглавил благотворительное об-
щество по оказанию помощи инвалидам,
семьям, потерявшим кормильцев, и посто-
радавшим в Балканской войне.

Благотворительная деятельность его
распространялась на участников войны и

ოჯახებს და აგრეთვე, ბალკანეთის ომში დაზარალებულებს.

მისი საქველმოქმედო საქმიანობა გრცელდებოდა ომის მონაწილეებსა და მათ ოჯახებზე, რომლებიც ართვინში, რიზეში, ტრაპიზონში, ყარსსა და ყრზერუმში ცხოვრობდნენ. ერთობის მხარდასაჭერად თანხების ამ ქალაქების მდიდარ, შეძლებულ მცხოვრებთა მიერ გროყდებოდა, აგრეთვე ადგილობრივ გაზეთებში გამოქვეყნებული სტატიებისა და ლექსების პონორარებისაგან.

1916 წელს, ბათუმში მდებარე ერთ სასლში, სადაც მას საზოგადოების ფონდისათვის მატერიალურ დახმარებას დაპირდნენ, ასმედ ჯავადი თავის მომავალ მეუღლეს შექრიე ხანუმს შესვდა. ვოგონას სიდამასუქს, ვინიერებამ, განათლებამ და მანერებმა ასმედ ჯავადი მოხიბლა. მათ ერთმანეთი პირველი ნახვისთანავე შეიყვარეს. ცნობილი, პატრიცემული, შეძლებული და მდიდარი მშობლების-სულეიმან-ბეკისა და სახერ

их семьи, проживающие в городах Ар-
вине, Ризе, Трабзоне, Карее и Эрзеруме.
Средства для поддержки Общины посту-
пали от состоятельных, богатых жителей
этих городов, сочувствовавших гражда-
н, а также от топораров, опубликованных поэ-
там в местных газетах, статей и стихов.

В 1916 году, в одном из домов города
Батуми, где обещали ему материальную
помощь в фонд Общества, Ахмед Джа-
вад встретился с будущей своей женой
Шукрие ханум. Красота, ум, образован-
ность, манеры этой девушки очарова-
ли Ахмед Джавада. Они полюбили друг
друга с первого взгляда. Дочь известных,
уважаемых, состоятельных, богатых ро-
дителей – Сулейман-бека и Сехер ханум,
Шукрия в это время была выпускницей
женской гимназии. И хотя Сулейман бек
был наслышан о благотворительной де-
ятельности Ахмед Джавада, уважал его и
лично участвовал в пожертвованиях и ма-
териальной поддержке, созданной поэтом

ხანუმის ასული შუქრე, ამ დროისათვის ქალთა გიმნაზიას ამთავრებდა, თუმცა სუფიეიმანი-ბეკის სსენიდა ახმედ ჯაფადის საქველმოქმედო საქმიანობაზე. პატივს სცემდა მას და თვითონაც მონაწილეობდა "შესიწირულობებში" და მატერიალურადაც უჭერდა მხარს პოეტის მიერ დაარსებულ ერთობას. მან უარყოფითი პასუხი მიიღო, ახმედ ჯაფადი იძულებული გახდა შუქრე ხანუმი მოეტაცა და განჯაში წაეყვანა, სადაც მან სამასწავლებლო საქმიანობა დაიწყო.

1916 წელს მზის სხაილუე იხილა ახმედ ჯაფადის ლექსების კრებულმა „გომქსამ“, ხილო 1916 წელს გამოიცა „დაღუა“ („ტაღლა“). ამ პერიოდისათვის ახმედ ჯაფადის მოღვაწეობა, რომელმაც აღიარება მთიპიეა როგორც დამოუკიდებლობის პოეტმა, უკავშირდება აზერბაიჯანის დამოუკიდებლობისათვის მებრძოლო ემისის რახედ-ხადეს სახელს, რომლის წინადადებითაც პოეტი პარტია „მუსავატში“ გაწევრიანდა.

Общины, он получил отрицательный ответ. Ахмед Джавад Ахунд-заде вынужден был похитить Шукрие ханум и увез ее в Гянджу. Здесь он начал заниматься преподавательской деятельностью.

В 1916 году выходит в свет сборник стихов Ахмед Джавада «Гүнмә», а в 1919 году - «Далга» («Волна»). В этот период деятельности Ахмед Джавада, получившего известность как поэта независимости, связан с борцом за независимость Азербайджана Омином Расул-заде. По предложению последнего поэт вступает в партию «Мусават».

Пик творчества поэта связан с Азербайджанской Демократической Республикой (АДР), в борьбе за которую поэт принимал активное участие. В своем стихотворении «Азербайджан, Азербайджан!» Ахмед Джавад приветствовал провозглашение АДР. Он воспевает трехцветное знамя Азербайджана в стихотворении «Азербайджанскому знамени». После провозглаше-

პოეტის შემოქმედების მიერ აზერბაიჯანის დემოკრატიულ რესპუბლიკას უკავშირდება, რომლისთვის ბრძოლაშიც პოეტი აქტიურად მონაწილეობდა. თავის ლექსში „აზერბაიჯანი, აზერბაიჯანი!“, ახმედ ჯაფადი მიესალმა აზერბაიჯანის დემოკრატიული რესპუბლიკის გამოცხადებას. ლექსით „აზერბაიჯანის დროისა“, ის უმძვროდა აზერბაიჯანის სამფეროეან ავამს. აზერბაიჯანის დამოუკიდებლობის გამოცხადების შემდეგ, პოეტი განაგრძობდა პედაგოგიურ მოღვაწეობას, კულტურულ-საგანმანათლებლო საქმიანობას, ესმარებოდა აზერბაიჯანის განათლების მინისტრს, აქტიურად მონაწილეობდა აზერბაიჯანის უნივერსიტეტის შექმნაში.

ახმედ ჯაფადის ნაწარმოებებში ვდერს თურქ ხალხთა ერთიანობის მოწოდება. ლექსში „ჰეი, ჯარისკაცო“, მან თურქეთის არმიას უძღვრა, რომელიც 1918 წელს აზერბაიჯანელი ხალხის დასახმარებლად მივიდა.

ния АДР поэт продолжал педагогическую деятельность, проводил культурно-просветительскую работу, помогал министру просвещения АДР, принимал активное участие в создании Азербайджанского университета.

В произведениях Ахмед Джавада звучит призыв к единению тюркских народов. В стихотворении «Эй, солдат» он воспел турецкую армию, пришедшую на помощь азербайджанскому народу в 1918 году.

После установления Советской власти в Азербайджане Ахмед Джавад в 1920 году работал директором школы и учителем русского и азербайджанского языков в селении Хулул Кусарского района, а с 1920 по 1922 год заведующим отделом народного просвещения Губинского района. С 1924 по 1926 год работал ответственным секретарем Общества советских писателей Азербайджана. В 1925 году Ахмед Джавада арестовывали за стихотворения «Гек-Гель». В 1930 году переезжает в Гянджу.

1920 წელს, აზერბაიჯანში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების შემდეგ, ასმედ ჯავადი კუსარის რაიონის სოფელ ხელევის სკოლის დირექტორად და ამავე სკოლის რუსული და აზერბაიჯანული ენების მასწავლებლად მუშაობდა. ხოლო 1920-22 წლებში გუბინის რაიონის სასაღესო განათლების გამგედ დაინიშნა. 1924 წლიდან აზერბაიჯანის საბჭოთა მწერლების საზოგადოების პასუხისმგებელი მდივანია. 1925 წელს პოეტი და აპატომრეს დექსის „გამკველის“ გამოქვეყნებისათვის. 1930 წელს განჯაში გადადის, სადაც 1935 წლამდე მასწავლებლად მუშაობდა, ხოლო შემდეგ ხასოვლო-სამეურნეო ინსტიტუტში დოცენტად. 1933 წელს ასმედ ჯავადს პროფესორის წოდება მიენიჭა და დაინიშნა განჯის დრამატული თეატრის ლიტერატურული განყოფილების გამგედ.

1934 წელს ასმედ ჯავადის ოჯახს უბედურება დაატყდა თავს, — მის 16 წლის ქალიშვილს სარკომა დაუდგინეს.

где до 1935 года работает преподавателем, а затем доцентом и заведующим кафедрой русского и азербайджанского языков Института сельского хозяйства. В 1933 году Ахмед Джаваду присвоили звание профессора и назначили заведующим литературным отделом Гянджиского драматического театра. В 1934 году семью Ахмед Джавада Ахунд-заде постигло большое несчастье: у шестнадцатилетней дочки Алмаз была обнаружена саркома (злокачественная опухоль). Врачи Азербайджана, Грузии и Москвы не смогли спасти юную девушку. В том же году Ахмед Джавад вернулся в Баку и начал работать редактором отдела переводов в издательстве «Азернешер». В 1935–1936 гг. заведовал отделом документальных фильмов на киностудии «Азербайджан-фильм».

В марте 1937 года поэт был удостоен первой премии за перевод поэмы Шота Руставели «Витязь в тигровой шкуре» на азербайджанский язык. Ахмед Джавад

მისი გადარსენა აზერბაიჯანელმა, ქართველმა და მოსკოველმა ექიმებმა ველარ შოახერსეს. . .

ასმედ ჯაყავი ბაქოში დაბრუნდა და გამომცემლობა „აზერნეშერში“ თარგმანების განყოფილებაში რედაქტორად დასაქვო შეშაობა 1935-36 წლებში კი კინოსტუდია „აზერბაიჯან-ფილმში“ დოკუმენტური ფილმების განყოფილების რედაქტორია.

1937 წელს პოეტს პირველი პრემია მიენიჭა შოთა რუსთაველის უკვლავი პოემის „ეფესისტყაოსნის“ აზერბაიჯანულად თარგმანისათვის. ასმედ ჯაყადმა პოემას ქართული რენესანსის სუფიერი უწოდა.

ასმედ ჯაყადმა აზერბაიჯანულად თარგმნა რუსი მწერლებისა და პოეტების-ალექსანდრე პუშკინის, მაქსიმ გორკის, ივანე ტურგენევისა და სხვათა თხზულებანი, აგრეთვე ევროპულ კლასიკოსთა – შექსპირის, რაბლეს, სამსუნის ნაწარმოებები.

называл поэму «Витязь в тигровой шкуре» Шота Руставели шедевром грузинского Ренессанса. Ахмед Джавад перевел на азербайджанский язык произведения русских писателей и поэтов - А.С. Пушкина («Медный всадник»), М. Горького («Детство»), прозу Гурgenева и другое. Он переводил и произведения европейских классиков - В. Шекспира («Отелло»), Ф. Рабле («Гаргантюа и Пантагрюэль»), К. Гамсуна («Голод»).

Талант, неустанная творческая работа, высокая нравственность, героическое военное прошлое, нескрываемая борьба за независимость страны и народа вызвали яростную злобу породетвенных пинсак, окопавшихся в Союзе писателей Азербайджана. Лишенные воспитания, образования, культуры, бумагомаратели районного масштаба, добившиеся членства в Союзе писателей Азербайджана благодаря угодуничеству, подхалимству, родетвенным связям и тайному сотрудничеству с ПКВД и

ასმედ ჯავაძის ტალახტი, დაუღლე-
ლი შემოქმედებითი საქმიანობა, მაღალი
სწიგობა, ვიწროული სამხედრო წარსული,
დაუფარავი ბრძოლა ქვეყნის და ხალხის
დამოუკიდებლობისათვის, ასერბაიჯანის
მწერალთა კავშირში მოკვდიანებულ ვი-
მწერლებს ერთობ აღიზიანებდა, რომელთა-
აც არც განათლება და არც კულტურა
ვახსნდათ და ასერბაიჯანის მწერალთა
კავშირის წევრობას დაქუცით, გამორჩე-
ნით, ნათესაური კავშირებითა და „ნკვდ“-
სა „ჩეკა“-ში სიდიდესითა თანამშრომლი-
ბით მიადვიეს, ასმედ ჯავაძის პოეტურ
გენიას დაუპირისპირდნენ. 1937 წლის 18-
21 მარტს გამართულ ასერბაიჯანის მწ-
ერალთა კავშირის მორიგ პლენუმზე ის
მწერალთა კავშირიდან გარიცხეს. 1937
წლის 12 ოქტომბერს გამართულმა სახკო-
თა კავშირის უმაღლესმა სასამართლომ
კი ასმედ ჯავაძის სიკვდილით დასჯა შე-
უფარდა. ეს უსაფუძვლო და უსასტიკესი
განაჩენი იმავე დამით აღსრულდა, — 45
წლის გენიოსი ჯალათებმა დასვრიტეს.

ВЧК, ополчились против тешя поэзии и литературы Ахмед Джавада. 18-21 марта 1937 года на очередном пленуме Союза писателей Азербайджана злопыхатели и личные враги Ахмед Джавада своим гнусным вердиктом исключили его из Союза писателей.

3 июня 1937 года после безуспешного обыска в квартире Ахмед Джавад и его супруга Шукрия ханум были арестованы. Следствие по делу Ахмед Джавада велось с крайним пристрастием и грубыми нарушениями Женевской конвенции по правам человека. Он подвергался зверским пыткам, избиениям, чтобы склонить его к признанию своей «подрывной» деятельности против существующего строя.

12 октября 1937 года Военная коллегия Верховного суда СССР приговорила Ахмед Джавада к смертной казни. В эту же ночь один из необоснованных, несправедливых, жестоких приговоров в истории человечества был приведен в исполнение.

1937 წლის 23 დეკემბერს კი შექრთვ ხანუმი ყაზახეთში გადაასახლეს. პოეტის ვაჟები, – 16 წლის აიბანი, 14 წლის ტუგაი და 2 წლის ილიმაზი აზერბაიჯანის მიმღებ-გამანაწილებელში მიიბარეს. ვაჟი ტუგაი ქ. სიკიდაყვის „სხელოდ აღსასრუდლოა ბანაკში“ გაგზავნეს. უფროსი ვაჟი ნიაზ ახუნდ-ზადე, როცა სრულწლოვანი გახდა, ბაქის პაიდიოვის ციხეში მოათავსეს და 3-თვიანი ხანგრძლივი, მტანჯველი დაკითხვების შემდეგ, გამომსიყმედმა, რომლებსაც მის საქციელში კრამინაღური ვერაფერი იპოვეს, პირობით გაათავისუფლეს, ხელმეორედ დაპატიმრებისა და მსაფრი დაკითხვების შიშით, ნიაზი, კეთილი ადამიანების ხელ შეწყობით ლენინგრადში წავიდა, სადაც, აზერბაიჯანელი ინტელიგენტების დასმარებით, სამუშაოზე მოეწყო. ხოლო 1940 წელს საფინანსო-ეკონომიკურ ინსტიტუტში ჩაირიცხა. დიდი სამსიყდო ომის დაწყების პირველი დღეებიდანვე ნიაზი მოხალისედ წავიდა ფრონტზე

Палачи расстреляли 45-летнего гения и мыслителя, ни в чем не повинного, Ахмед Джавада. 23 декабря 1937 года Щукрия ханум эшелонам была сослана в Акмолинскую область Казахстана. Что касается детей поэта, -16-летний сын Айдын, 14-летний сын Турай и двухлетний сын Йылмаз были сданы в детский приемник-распределитель НКВД Азербайджана. Сын Турай был отправлен в «лагерь для трудно-воспитуемых детей» в г.Николаеве. Старший сын Ниязи Ахунд-заде, достигший совершеннолетия, был заключен под стражу в Баилловской тюрьме г. Баку и спустя 3 месяца и 19 дней после долгих, изнурительных допросов, был отпущен условно на свободу следователями, не нашедшими в его действиях криминала. Опасаясь повторного ареста и допросов с пристрастием, Ниязи при помощи добрых людей уехал в Ленинград. Там при содействии азербайджанских интеллигентов устроился на работу, а в 1940 г. поступил в Фи-

იბრძოდა. საბრძოლო მამაცობასა და გერმანულ დამპყრობლებთან გამბრუნებული ბრძოლისათვის მას არაერთხელ მიეკუთვნა საბრძოლო ჯილდოები.

ახმედ ჯაფარიძის ეკუთვნის ასევე-ზადე სამშულო ომში ხარკოვის მიმართულებით იბრძოდა და გამოსჩეხილი გმირობისა და გამჭრიახობისათვის რვა საბრძოლო ჯილდოები მიენიჭა. ახმედ ჯაფარიძის კიდევ ერთი ეკუთვნის - ტუგუაი ასევე-ზადე ომის შემდეგ, მასის მშობლიურ მამქორში დასახლდა, სადაც შრომობს და შვილებს ზრდის. ახმედ ჯაფარიძის უმცროსი ეკუთვნის იღმისას ასევე-ზადე მაღალკვალი ფიციური თერისტია, ეკავა პროკურორის თანამდებობა ახერბაჯანის პროკურატურაში. ხელხმა იგი საკახსმდებლო ორგანოში მღლი მეჯლისში ბარჩია.

7 წლიანი პატიმრობისა და გადასახლების შემდეგ, 1945 წელს შექრუე ხანუმი გაბათავისუფლეს, მაგრამ მას ბაქოში ცხოვრება აუკრძალა. მხოლოდ 1955 წელს შეწყდა მის მიმართ აღძრული სიხლის სამართლის საქმე.

наценово-экономический институт. В первые же дни Великой Отечественной войны Пиязи добровольцем уходит на фронт. **До дия** победы он воюет на Ленинградском фронте, за воинскую доблесть и за героическое сражение с немецко=фашистскими захватчиками неоднократно удостоивался воинских наград. Сын Ахмед Джавада Айдын Ахунд-заде воевал на полях Великой Отечественной войны в Харьковском направлении и за проявленный героизм, смелость был удостоен ряда воинских наград. Другой сын Ахмед Джавада – Тугай Ахунд-заде после войны поселился на родине отца в Шамкире, где трудится и растит детей. Младший сын Ахмед Джавада - Йылмаз Ахунд-заде высококвалифицированный юрист, занимал должность прокурора в прокуратуре Азербайджана. Был избран народом в качестве члена законодательного органа - Милли меджлиса.

После семи лет заключения и ссылки в 1945г. Шукрия ханум была освобождена.

1955 წლიდან გამოიცა ახმედ ჯავახდს წიგნები - „შეირღერი“ („ლექსები“). 1958 წელს „სენ აგლაძა მენ აგლაძა“, 1991 წელს, ასევე, მისი თარგმანები - რაბღეს „გარგანტუა და პანტარგუელი“ (1961წ.) „შექსპირისეული ტრაგედოები „ორკლი“ და „რომეო და ჯულიეტა“ (1962წ.) პოემა „ვეფხისტყაოსანი“ (1978წ.)

როგორც ცნობილია, ახმედ ჯავად ასუნდ-ზადე, პერიოდულად ცხოვრობდა ხოღმე საქართველოში; თჯასთან ერთად ისეყნებდა თვადწარმტაც ადგილებში, მჭიდროდ თანამშრომლობდა და მეგობრობდა ამ ქვეყნის ინტელიგენციასთან. მისი პირველი და ერთადერთი სიყვარული მთელი ცხოვრების განმავლობაში იყო შუქრიე, რომელიც საქართველოს უღამაზეს კეთხეში – აჭარაში დაიბადა. პოეტს არ შეეძლო არ დამტკბარიყო ამ შესანიშნავი მხარის ბუნების პირველყოფილი სიღამაზით. თავის ლექსში „გურჯისტანი“ (1929წ.) ახმედ ჯავად ასუნდ-ზადე მხატვრულად,

по был наложен запрет на проживание в г.Баку. И только в декабре 1955 года уголовное дело в отношении нее было прекращено.

После 1955 года были изданы книги Ахмед Джавада «Шеирлер» («Стихи»), 1958г., «Сен аглама мен апарам» в 1991г., а также переводы, осуществленные им: «Гаргантюа и Пантагрюэль» Ф.Рабле в 1961г., трагедии «Отелло» и «Ромео и Джульетта» В.Шекспира в 1962г., поэма «Витязь в тигровой шкуре»-1978г.

Как известно, Ахмед Джавад Ахундзаде периодически проживал в Грузии, вместе с семьей отдыхал в живописнейших местах, тесно сотрудничал и дружил с творческой интеллигенцией этой страны. Его первой и единственной любовью на всю жизнь была Шукрия, родившаяся в одном из прекрасных уголков Грузии-Аджарии. Поэт не мог равнодушно относиться к первозданной красоте природы этого замечательного края. В своем стихотворении

ზოგჯერ ნატურალიზებულად უძღვროდა ზღაპრულ ბუნებას, მდინარე რიონის მშვიფთვარე, ხისურთაი ტაღდებს, სურამის უღრან ტყეებს, სამეგრელოს ათეულიან ქედებს, ტრადიციულ ქართულ ქორწილს, სტუმართმოყვარე და პატრიოტიზმით გამსჭვალულ თავის ქართველ მეგობრებს.

1935 წელს პოეტმა თავის მეგობარს, სცენის სასელგანთქმულ ოსტატს დ. ორბელიანს ლექსი უძღვნა, რომელშიც უძღვროდა საქართველოს განუქორციელებლ ბუნებას, მაღალ შეფასებას აძლევდა ქართველთა მეგობრობას.

გამოსწილი ასურბაიჯანელი პოეტის ასმეჯ ჯავახის შემკუადრებობას, რომელმაც სულ რაღაც 45 წელიწადი იცხოურა, წარმოადგენს 100 ლექსზე მეტი, ათეულობით სტატია პოლიტიკურ თემებზე, კვლევები ლიტერატურისა და პოეზიის ისტორიიდან, ასურბაიჯანელ, ქართველ, ევროპელ კლასიკოსთა ნაწარმოებების თარგმანები. სამწუხაროდ, მისი

«Гюрджустан» (1929г.) Ахмед Джавад Ахунд-заде красочно, порой натурализируя, воспел сказочную природу, шумные, клокочущие волны реки Рион, густые леса Сурама, заспешешные холмы Мегрелии, традиционную грузинскую свадьбу, гостеприимных и пролианных патриотизмом своих грузинских друзей.

В 1935г. поэт посвятил своему другу, известному мастеру сцены Д.П.Орбелашви, стихотворение, в котором, воспевая неповторимую природу Грузии, высоко оценивает дружбу грузин.

Наследие прожившего всего 45 лет выдающегося поэта Азербайджана - Ахмед Джавада весьма значительно - более 100 стихотворений, десятки статей на политические, общественные, идеологические темы, исследования истории литературы и поэзии, переводы произведений классиков Азербайджана, Грузии, европейских стран. К сожалению, часть его произведений в т.ч. рукопись романа «Седеф», были

თხზულებათა ნაწილი, მათ შორის ხელნაწერი რომანი „ხედეფი“, განადგურდა. ეს უკანასკნელი კი უსაიუოდ გააძლიერებდა აზერბაიჯანულ პოეზიასა და ლიტერატურას.

ახმედ ჯაფად ახუნდ-ზადე აზერბაიჯანის რესპუბლიკის პიშნის ავტორია, რომელიც გამოჩენილი კლასიკოსის, კოსმოზიტორ უზეირ გაჯაბეკოვის მქსიაკაზე შეიქმნა.

ახმედ ჯაფად ახუნდ-ზადეს შემოქმედების, ლიტერატურული მქსკვიდრობის კვლევა დღესაც გრძელდება.

გიორგი ახუნდოვი,

საქართველო-აზერბაიჯანის
მ.ფ. ახუნდოვის სახელობის საქველმოქმედო საზოგადოების
პრეზიდენტი

утрачены. Это наследие обогатило азербайджанскую поэзию и литературу.

Ахмед Джавад Ахунд-заде является автором гимна Азербайджанской Республики, созданного на музыку выдающегося классика, композитора Узеира Гаджибекова.

Работа по исследованию творчества, литературного наследия и внесенного вклада в поэзию Азербайджана Ахмед Джавадом Ахунд-заде продолжастся и в наши дни.

Видади АХУНДОВ,
президент грузино-азербайджанского
благотворительного общества
Аджарии
имени М.Ф. Ахундова.

მამულისათვის ვინც გახარჯულა
 ის დამურთისაგან დალოცვილია,
 სან მობღოსია და ერის წინაშე
 უკვდავია და ვაღამოხტილია.

თენგიზ ცაცხლაშვილი.

შამკირის სოფელ სეიფელს
 დედამ ხანინა უმღერა,
 სიღუქტორეში გახარდა
 ბრძმში თუხზე დააყენა.

განათლდა და დაგაქვაცდა
 ახალგაზრდა ჯაყადს,
 მამულისათვის ერთგული,-
 შეუბოვარი - დიადი!

Кто боролся за Отчизну,
Всевышним благословлён,
Перед Родиной и народом
Вечен и бессмертен он!

Тенгиз Цецхлашвили

В Сейфели, селе Шамкирском,
Мать сыну колыбельную пела.
Сына в бедноте растив,
Поставить на ноги сумела.

ბრძოლებში ბეწრჯერ დაჭრილისა
დახევა არსად იხება,
რაინდულ სულის კვეთებით
იცაფდა ერის ღირსებას!

ომის ქარცეცხლში ვაჟკაცმა
უძალე გაითქვა სახელი,
ბედნიერია მამული
მსგავსი რაინდის მყოფელი!

ობლებს და ქვრივებს ეხმარებოდა
როცა გადადო თავის მახვილი,

Молодой Ахунд–заде
Возмужал и просветился,
Предан был Отчизне,
Непоколебим и верен ей!

В боях с врагами не раз был ранен,
Но никогда не отступал,
С рвением рыцарским
Честь Родины защищал!

უძღოურთ და ლტოლვილთ არ
იფიწყებდა
ქველმოქმედებით იყო ცნობილი.

სამშობლოსათვის მებრძოლმა
ჩვენს ძმიობა განამტკიცა,
და ქართველებს მოქნილ კალმით
მეგობრობა დაუმტკიცა!

ქართველთ ერის უკვდავება
თარგმნა ვეფხისტყაოსანი,

И боец отважный
В боях славу снискал,
Счастлива Отчизна,
Имея такого сына!

Помогал сиротам, вдовам,
Когда саблю отложил,
Не забывал ни немощных, ни
беженцев
И благотворительностью известен
был.

სიტყვის მარაგი არ მყოფნის
ვადილო მსგავსი მგოსანი.

რუსთველის ტარიელით
ტანადაც იყო მოსული,
უჭრიდა მაჯა, მახვილი
ლოურჯაზე ამხედრებული.

და კალამით ჩაწყდა რუსთაველს,
მის ტარიელს და ავთანდილს,
მათ მეგობრობას უმღერა
ვაკეკატ სიმბოლით ატანილს.

Боец за независимость страны,
Наше братство укрепил,
И пером своим умелым
Грузинам дружбу подтвердил.

Джавал на язык родной
Перевёл и воспел
Бессмертную поэму Руставели
«Витязь в тигровой шкуре».

ემინომ რასულ სადესაც
უძღვნა მან თბილი სიტყვები,
სამართლის შეკველე მის კალამს
ახლოეთ პუშკინის რითმებით.

ხელი შექსბირზეც მიუწვდა
დამომღვრა ისიც კალამით,
და სამშობლოში აღმართა
მაფრი - ოტელის ალაში.

მისი ხათარუმნი უმრები
კვლავაც ცხოვრობენ აწმყოში,

Не хватает просто слов
Восхвалять его пером,
Многие творения поэта,
К сожалению, исчезли бесследно.

Физически был сложен,
На героев Руствели похож,
Могуч был и силен
Лихо скакал он верхом.

მან სამუდამოდ დატოვა
სტუმართ მოყვარე მამულში.

საქართველოსაც უმღერა
გადაუშალა მას გული,
ქართველმა კაცმაც ჩაიკრა,-
მისდით გულთ და სულთ.

„გომმას“ და „დაღვის“ აღიარებამ
ქვეყნად გაუთქვა ჯავადს სახელი,
თავისუფლების მესტვარე პოეტს
კარგად იცნობდა ქართველი ერი!

Поэму писал с душой,
Героям о дружбе пел,
И вознес до небес
Этапоп мужских сердец.

Емина Расул-заде
Воспевал он тёплым словом,
И перо его добралось
До Пушкинских прекрасных слов.

ქართული კაცის პატრიარქოზით
აეა ვაყადა აღტაცებულა,
ის ქედს უხრიდა მათ მეგობრობას
თვითონაც განლდათ ის
მეგობრულა!

ზღაბრულ ბუნებას უძღურდა იგი,
ულრან ტყეებს და თოვლან
ქედებს,
რიანს მშეთათყარეს, მის აშლილ
ტალღებს,
ქართულ ქორწილს და მის
ტრადიციებს.

Перо его Шекспира знало.
И на Родине своей – героям
прошлого из книг
Воздвигнул знамя,
Дездемоне и Отелло – мавру
зажёт он пламя.

Он грузинам песню пел,
Свою душу им раскрыл,

ბუნების ამ სილამაზით
ოჯახთან ერთად ტკებობდა,
საქართველოში ყოფნისას
ჯაგადის გული მღეროდა.

ჩვენ აჭარასაც უმღერა
სადაც ჰბოვა სიყვარული,
სადაც ბათუმელ ქალიშვილს
გადაუშალა მან გული.

Грузия в ответ с любовью
Частицу сердца подарила.

Джавал всегда восхищался
Их патриотизмом,
Он преклонялся их дружбе
И сам был с ними дружен.

Красоту природы воспеял,
Вершинам снежным и густым
лесам,

ახმედ ჯავადი მეუღლეს
ლექსებით ეფერებოდა,
გალაკტიონის სიყვარულს
არათურით ტოლს არ უდებდა.

ქმარს მეუღლე ალუზარდა
ოთხი ვაჟი და ქალწული,
სამმა ომი განელო დიდი
მამისებრ უბგერდათ გული.

Реке Риони – шумным волнам,
Грузинской свадьбе и их традициям.

От красоты природы этой
У Джавада сердце пело.
Аджарии стихи дарил.
Он здесь впервые полюбил,
И красавице Шукрие
Свою жизнь посвятил.

ერის კულტურის აღმშენებლობით
იყო პოეტი და კაფეებელი,
სადაც შემდგომში გამოაჩარდა
ბევრი ქალ-ვაჟი განათლებული.

პოეტს ბეწია თხზულება
დროის ქარცეცხლში დაიწვა,
მისი კალამის გენია
განუჩიმელად დიდია!

Любвеобильными словами
Посвящал жене стихи,
Даже великому Галактиону
Не уступал в стихах.

Жена мужу подарила
Четырёх сыновей и дочь.
Из них трое воевали,
Как отец, героями стали!

დაუღლებლო შემოქმედი
თავის გმირული წარსულით,
თავისუფლებას უმღერდა
მის სათაყვანო მამულში!

აღარ დასცალიდა დიდ ბოეტს
ბედნიერების ნეტარა,
შურმა და გესლმა მის მიმართ
აღარ იცოდა საზღვარი.

ბინძური საქმე შეუთხზეს
დასწამეს ქვეყნის ღალატრი,

Активно принимал участие
В создании университета,
Где просвещается молодежь.
Имя Джавада – бессмертно!

Не успел поэт-гений
Блаженством свободы насладиться,
Непавиет злых людей
Не смогла остановиться.

დილეგ ში ჩასვეს ჯაფადი,-
დაღვა ზეიმი სატანის!

ის სიცხიანი ჯურღმელს აწაძეს,
ამაყი ღარჩა სიკვდილის წინაც,
თავაწეულა შეხვდა აღსასრულს
უღრეკი იყო ვითარცა რკინა!

ცოლ-შვილი დაუბატმრეს,
ოჯახი გაუპარტახეს.
დედას მოსტაცეს შვილები,
თუმც მალე ათაფსუელეს.

Обвинили его в измене,
Поэта на смерть обрекли
В темнице больного пытали.
Смерть принял он достойно,
Но не смогли его сломить.

Жену, детей арестовали,
Очаг его разорили,
У матери детей забрали,
И по приютам разогнали.

შუქრიე ხანუმ ამწესეს
აზიის ქუეყნის ტრამალებს,
სიცოცხლე ქალს გაუმწარეს,
თუმცა მაინც ვერ გასტეხეს!

რანდი იყო გულანთებული
და სიყვარულის დარჩა ერთგული,
გახდა მომავლის დიდი მნათობი,-
საიუნჯე ერის - ახალ თაობის!

Шукрис ханум сослали в ссылку
В Азиатские степи глухие,
Жизнь женщине отравили,
Но тоже сломить не смогли.

Был он рыцарем отважным
И преданным единственной
любви.

Стал он ярким светилом народа,
И будущим своей страны.

აი ასეთ ვაჟკაცებზე
დღეს დგას ჩვენი მეგობრობა,
აწერბაიჯანს და საქართველოს
დღემდე შემორჩათ ურყევი ძმობა,
ქრისტე შობამდე სათავეს იღებს
ჩვენს შორის თბილი ურთიერთობა!

სხვადასხვა რჯულის ერებისათვის
უნდა ნიშნავდეს ბეგრ რამეს ესა,
და თუ მოგებაძაფს მთელი სამყარო
არ აღმოხდება არასდროს კვენესა!

И на таких ярких лицах
Стоит сегодня наша дружба,
И веками она длится
И миру служит примером.

По милости Всевышнего
Здравый разум победил,
И имя Гения Джавада,
Вновь страну осветил.

დიდი უფალის წყალობით
გაიძარჯვება საღმისა აზრისა,
ახმელ ჯაყადის სახელი
კვლავაც გაბრწყინდა ქვეყანას!

ღედა სმღერით ძამულწუ
უკვდავეო მისი სახელი,
ამ ჰიმნის გაგონებაწუ
მღერის აწერბაიჯანი!

20.04.2012 წელი

Воспел он Отчизну стихами,
И имя его бессмертно,
Услышав гимн народный,
Поёт Азербайджан!

Построчный перевод автора.

21.05.2012 г.

თენგიზ ცეცხლაშვილი

– პროფესიით პედაგოგი, თადარიგის უფროსი ოფიცერი; 2002 წელს გამოიწვია

სამწერლო ასპარეზზე და უმჯობესობა ნაყოფიერი შექმნილების სახით. ზედიზედ გამოსცა ისტორიულ-პერიოდიკული პოემები „გვირგვინოსანი“, „ჩემი დღე-ღურდანი“ და „უმეფობის ეამს“. ისინი ავტორმა ქველმოქმედების წესით საქართველოს სხვადასხვა სოფელსა თუ ქალაქში ჩამოართვა, რასაც დიდი რეზონანსი მოჰყვა. თენგიზ ცეცხლაშვილის დედას სათანადოდ ამუქებდნენ ქვეყნის მასშედიის სხვადასხვა საშუალებები. მათ შორის საქართველოს ტელევიზიის პირველი არხი, რადიოს სხვადასხვა არხები და ა. შ.

Тенгиз Цецлашвили – педагог по профессии, старший офицер запаса, с 2002 года на писательском поприще и мгновенно снискал имя плодовитого автора. Одну за другой издал историко-героические поэмы «Венценосные», «Моя отчина» и «Время безцарствия». Автор в целях благотворительности роздал эти книги библиотекам городов и сел Грузии, что вызвало большой резонанс. Творческий вклад Тенгиза Цецлашвили подобающим образом осветили различные средства массовой информации, среди которых Первый канал грузинского телевидения, радиоканалы и т.д.

Оценивая с этой точки зрения его творчество, нельзя не учесть высказывание ныне покойного доктора исторических наук Малхаза Споридзе, по чьим словам

ვაფასებთ რა ამ მხრივ გაწეულ მის
ამაგს, არ შეიძლება გვერდი ავუვართ აწ
გარდაცვლილი ისტორიის მეცნიერებათა
დოქტორის **მაღნაზ სიორიძის** მისაზ-
რებას, რომლის თქმითაც: „ვადექსიდი
„ქართლის ცხოვრება“ უცხო არ არის
ქართული მწერლობისათვის, არილ II,
თეიმურაზ I, ფეშანგი ხოთარიშვილის,
იოსებ თბილელის, დავით გურამიშვი-
ლის, გრიგოლ ორბელიანისა და სხვათა
ისტორიულ პოემებში აღსახა წვენი ქვე-
ნის ისტორიული წარსულის სხვადასხვა
მომენტი, რასაც ქართველთათვის დიდი
შემცენებით-აღმზრდელობითი მნიშვნე-
ლობა ჰქონდა და აქვს.

სტყუე უხდა იაქეას წვენი თახამუდროვე
ავტორის თენგიზ ცეცხლაშვილის ის-
ტორიულ-ჰეროიკულ პოემასჲე „ავირგვი-
ნოსანნი“, რომელშიც გამოხენილ ქართ-
ველთ შეყვითა მოღვაწეობის ძირითადი
მომენტების წარმოხენის ფონზე, მარტივი
ლექსის ფორმით გადმოცემულა საქართ-
ველოს ისტორიის ძირითადი მომენტები
უძველესი დროიდან – მე-19 საუკუნის 10-

«стихотворный вариант «Жития Карли» не чужд грузинскому писательству; в исторических поэмах Арчила II, Теймураза I, Цепанги Хитаришвили, Иосеба Гбилели, Давида Гурамишвили, Григола Орбелиани и других отображены различные моменты исторического прошлого нашей страны, что имело и имеет для Грузии огромное познавательно-воспитательное значение.

То же самое можно сказать о историко-героической поэме «Венценосные» нашего современного автора Тенгиза Цецхлашвили, который, на фоне ключевых моментов правления великих грузинских царей, в легкой стихотворной форме описывает основные моменты истории Грузии с древнейших времен по 10-е годы 19 века... «Венценосные» Тенгиза Цецхлашвили - это историческая поэма, написанная вольным языком, и в общей сложности читается с интересом. Думается, в качестве дополнительной

იან წლებამდე... თენგიზ ცეცხლაშვილის «გვირგვინისასნი» დადი ერთ დაწერილი ისტორიული პოემაა და მთლიანობაში საისტორიო იკთხება. მიგვაჩნია, რომ იგი, როგორც დასატებითი ლიტერატურა, დაეხმარება მოსწავლეებს საქართველოს ისტორიის მსატყუელად გააზრებასა და შესწავლაში».

ანალოგიურად შეფასდა პოემა „ჩემი დედუღურაში“, რომელშიც საქართველოს განუყოფელი კუთხის, აჭარის ისტორიაა წარმონეჩილი და „უმეფობის ეამს“, რომელშიც აღწერილია საქართველოს ბედკრული ისტორია მეფობის დაკარგვის ხანიდან დღემდე.

გარდა ხეშთაქმულისა, თეზიზ ცეცხლაშვილი პიისებისა და ლირიკული ლექსების ავტორიცაა, რომელიც პოპულარობით სარგებლობს მოსახლეობაში. ის იცხე მეტი წიხის ავტორია.

ჯემალ ხოფერია,

საქართველოს მწერალთა
კავშირის წევრი

литературы она поможет учащимся в художественном осмыслении и изучении истории Грузии».

Аналогичную оценку получили поэма «Моя отчизна», в которой панора отражение история Аджарии – неотъемлемой части Грузии, и «Время безцарствия», описывающая одноименный период истории Грузии по сегодняшний день.

Помимо вышперечисленных поэм, в писательском арсенале Тенгиза Цецхлашвили гимны и лирические стихи, давнонискавшие популярность. Он автор более двадцати книг.

Джемал Хоперия,

член Союза писателей Грузии.

რედაქტორი – **რეზო მხატვარი**
ლაბერატორი – **ქეთევან ჯაიანი**

Редактор – **Резо Мхитар**

Оператор – **Кетеван Джагани**

რთმზღო

100

Тираж

Азербайджан: Азербайджан!
О, колыбель святая славных сынов!
Нет земли милей Отчизны,
Нет ее родней
От истока нашей жизни
До скончания дней!
Под знаменем Свободы верши свой путь!
Тысячи нас, павших в бою,
Защитавших землю свою,
В час роковой встанем стеной
В шершнем ратном строю!
Пусть цветут сады, твои!
Созидай, мечтай, твори!
Сердце, полное любви,
Посвятили мы тебе,
Славься, славься гордой судьбой,
Край наш древний, край наш святой.
Каждый сын твой движим мечтой
Видеть мирный свет над тобой.
О светлый край, заветный край,
Азербайджан, Азербайджан!

Слова: **Ахмеда Джавада**
Русский текст: **Сиявуша Мамедзаде**